

Bijlage bij brief aan staatssecretaris Dekker over openbaarmaking eindtoetsgegevens

De PO-Raad vindt transparantie van besturen en scholen over onder meer onderwijsopbrengsten, leerlingpopulatie, financiën en personeel zeer belangrijk. Daarbij is het wel belangrijk dat gegevens die publiek worden gemaakt betrouwbaar zijn. En hier wringt de schoen waar dit het openbaar maken van eindtoetsgegevens betreft. De gegevens die in het kader van het WOB-verzoek openbaar zullen worden gemaakt zijn de gegevens waarover de Inspectie beschikt. Deze zijn misschien voldoende voor de eerste signalering in het kader van het risicogestuurde toezicht, maar onvoldoende in het licht van openbaarheid en de vergelijkbaarheid van scholen omdat ze niet uniform zijn over de scholen heen.

Correcties op de gemiddelde score

Het inspectiebestand dat in het kader van het WOB-verzoek door RTL wordt geleverd, bevat voor verreweg de meeste scholen de (ruwe) gemiddelde eindscore, dat wil zeggen het gemiddelde zoals berekend over alle leerlingen die een eindtoets hebben gemaakt. Deze gegevens worden aan de Inspectie geleverd door de scholen zelf of, met toestemming van de schoolbesturen, door de toetsleveranciers.

In het kader van de verantwoording aan de Inspectie hoeven niet alle leerlingen echter een eindtoets te maken (zie hieronder onderuitzonderingssituaties Inspectie). Sommige scholen laten echter wel al hun leerlingen een eindtoets maken omdat zij leerlingen niet in een uitzonderingspositie willen brengen. Andere scholen laten niet al hun leerlingen deelnemen aan de eindtoets. De gemiddelde scores in het inspectiebestand zijn dus niet altijd op dezelfde populatie gebaseerd.

Soms brengt de Inspectie correcties aan op de (ruwe) gemiddelde eindscores in het bestand. Dit gebeurt echter alleen als het oordeel over de school door de correctie wisselt van onvoldoende naar voldoende of andersom. Voor veel scholen staat er dus geen gecorrigeerde score in het bestand, terwijl ook zij leerlingen hebben die onder de Inspectie genoemde uitzonderingscategorieën vallen.

Twee voorbeelden:

School A heeft 25 leerlingen die allemaal de eindtoets hebben gemaakt. Twee van deze leerlingen zullen echter doorstromen naar het voortgezet speciaal onderwijs (zie reden 1 van de uitzonderings-situaties in bijlage 1) en zouden dus buiten het gemiddelde moeten worden gehouden. Aangezien het ongecorrigeerde gemiddelde van de school (gebaseerd op alle 25 leerlingen) echter ruim voldoende is, vindt er geen correctie plaats door de Inspectie. Bij het buiten beschouwing laten van de twee leerlingen, zou de (gecorrigeerde) gemiddelde score van school A echter aanzienlijk hoger zijn dan de score die nu in het bestand van de Inspectie is opgenomen.

School B heeft 23 leerlingen, waarvan slechts 20 leerlingen de toets hebben gemaakt. In dit geval zal de Inspectie in eerste instantie (zie reden 2 van de uitzonderingssituaties in bijlage 1) voor de ontbrekende leerlingen de score 517 optellen en vervolgens bekijken of het oordeel van de school dan onvoldoende wordt. Als dit niet het geval is, wordt er voor school B geen gecorrigeerde score in het bestand opgenomen. Indien de leerlingen echter wel tot de doelpopulatie van de eindtoets behoren (en dus niet vallen onder de genoemde uitzonderingssituaties), weerspiegelt de gemiddelde score in het bestand niet de daadwerkelijke gemiddelde score van school B (dat na correctie waarschijnlijk lager zal zijn dan de score die nu in het bestand is opgenomen).

Bovenstaande verschillen in populatie waarop de gemiddelde score in het bestand van de Inspectie gebaseerd is, maakt de gegevens van scholen onderling onvergelijkbaar. De vergelijkbaarheid van scores voor de verschillende scholen wordt nog verder gecompliceerd doordat scholen zich met verschillende toetsen (of soms zelfs met toets A voor een deel van hun leerlingen en toets B voor de overige leerlingen) verantwoorden over hun eindopbrengsten. De scores op deze toetsen zijn onderling niet vergelijkbaar. Dit is een groot verschil met de gegevens die in het voortgezet onderwijs beschikbaar zijn over de eindopbrengsten (gebaseerd op de centrale eindexamens in het voortgezet onderwijs).

Als de scores voor alle scholen in het bestand van de Inspectie berekend zouden zijn conform de Inspectie gehanteerde uitzonderingscategorieën, zou dat voor een aanzienlijk aantal scholen een verandering van het gemiddelde tot gevolg hebben.

Kleine veranderingen in het gemiddelde, kunnen zoals Cito in een artikel op hun website laat zien (http://www.cito.nl/nl/Over%20Cito/pers/onzin_rangordelijstjes_basis_eindtoets.aspx) leiden tot aanzienlijke verschillen in de positie op een eventuele rangordelijst (in de voorbeelden van een verschuivingen van 293 posities lager tot 3230 posities hoger). Levering in het kader van de WOB van de eindtoetsgegevens per school is wat de PO-Raad betreft dan ook alleen verantwoord als de kwaliteit van de gegevens op orde is en als in alle noodzakelijke gevallen correctie door de Inspectie heeft plaatsgevonden.

Uitzonderingssituaties Inspectie zoals beschreven in de brief van de staatssecretaris aan de schoolbesturen d.d. 5 maart jl. over de openbaarmaking eindtoetsgegevens:

“Er is een aantal redenen waarom deze zogenaamde ruwe gemiddelde eindresultaten worden gecorrigeerd:

1. *Er zijn leerlingen die hebben deelgenomen aan de eindtoets, maar die niet hoeven te worden meegeteld in de verantwoording:*
 - *Leerlingen die uitstromen naar het voortgezet speciaal onderwijs of het praktijkonderwijs.*
 - *Leerlingen die op een of meerdere vakgebieden een eigen leerweg volgen omdat zij niet de einddoelen van groep 8 kunnen behalen, dit wordt vastgesteld door een inspecteur na dossieronderzoek.*
 - *Leerlingen die korter dan vier jaar in Nederland verblijven en de Nederlandse taal onvoldoende machtig zijn.*
 - *Leerlingen die in groep 7 of 8 op de betreffende school zijn ingestroomd.*
 - *Als uit dossieronderzoek door de inspecteur blijkt dat een leerling op basis van de leerlingkenmerken, buiten de beoordeling kan worden gehouden.*

2. *Er zijn leerlingen die ten onrechte niet hebben deelgenomen aan de toets. In deze gevallen wordt voor de niet deelnemende leerlingen een lage score ingevoerd. Deze score is gebaseerd op de gemiddelde score van een leerling die uitstroomt naar LWOO (leerwegondersteunend onderwijs). In het geval van de CITO eindtoets is dit 517.*
3. *De score is niet volledig toe te schrijven aan het object van toezicht. Bijvoorbeeld: twee vestigingen schrijven zich onder één klantnummer in bij het CITO en daarmee zijn er geen aparte schoolscores bekend.*
4. *Gegevens ontbraken geheel of gedeeltelijk.*

Een gedetailleerde beschrijving van de afzonderlijke uitzonderingssituaties is opgenomen in het document “Analyse en waardering van opbrengsten in het basisonderwijs” (Inspectie van het Onderwijs, 2012).”